

Έλεγχος διαγωνισμών στην περίοδο πανδημίας COVID-19

Έλεγχος συμμόρφωσης

Ημερομηνία δημοσίευσης: 13.10.2020

ΤΟ ΠΛΗΡΕΣ ΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ (ΕΛ)

Αντικείμενο εξέτασης και σκεπτικό

Ο έλεγχος αφορούσε τρία θέματα:

- 1) την αγορά υπηρεσιών διενέργειας μοριακών εξετάσεων COVID-19 κατά την περίοδο της πανδημίας, για τις οποίες η Διεύθυνση Αγορών και Προμηθειών του Υπουργείου Υγείας, ως αναθέτουσα αρχή, διεξήγαγε μέχρι την ημέρα του ελέγχου 16 διαγωνισμούς/προγράμματα με τη διαδικασία διαπραγμάτευσης, λόγω της κατεπείγουσας ανάγκης που είχε προκύψει,
- 2) την αγορά εννέα εκατομμυρίων προστατευτικών μασκών μιας χρήσης έναντι δαπάνης €4,68 εκ πλέον ΦΠΑ από τη Διεύθυνση Αγορών και Προμηθειών με δύο διαγωνισμούς και
- 3) την υλοποίηση του έργου της δημιουργίας νέας Μονάδας Εντατικής Θεραπείας (ΜΕΘ).

Οι διαπιστώσεις μας

- 1) Το κυριότερο θέμα, το οποίο προκύπτει μέσα από τον έλεγχο, αφορά τη διαμόρφωση του κόστους των μοριακών εξετάσεων και τις μεγάλες διαφοροποιήσεις, οι οποίες παρατηρήθηκαν με την πάροδο του χρόνου, αφού σε διάστημα μόλις δύο μηνών παρατηρήθηκε μείωση του κόστους κατά 55%, με το υψηλότερο να είναι €110/εξέταση και το χαμηλότερο €50/εξέταση. Στη συνέχεια υπήρξε περαιτέρω μείωση και σήμερα το κόστος έχει σταθεροποιηθεί στα €40-€43/εξέταση. Αξιοσημείωτο είναι και το γεγονός ότι η μείωση παρατηρήθηκε στο κόστος που υπέβαλε ιδιωτικό εργαστήριο, το οποίο έχει αναλάβει το 69% του συνόλου των εξετάσεων, οι πλείστες εκ των οποίων του ανατέθηκαν με το υψηλό κόστος.

Διαπιστώσαμε ότι η Αναθέτουσα Αρχή σε μεγάλο βαθμό ακολούθησε και εφάρμοσε τις διαδικασίες που προβλέπονται στη σχετική νομοθεσία περί δημοσίων συμβάσεων για τέτοιες κατ' εξαίρεση έκτακτες συνθήκες. Ωστόσο, υπήρξε σε δύο περιπτώσεις απευθείας ανάθεση σε εταιρεία συμφερόντων πρώην Υπουργού. Επιπρόσθετα καταγράφεται ως γενική παρατήρηση που δεν συνάδει με τη σχετική νομοθεσία, το γεγονός ότι ο νυν Υπουργός δεν περιοριζόταν στην παραχώρηση έγκρισης για τις μοριακές εξετάσεις, αλλά προηγουμένως έδινε ο ίδιος οδηγίες και καθόριζε σχεδόν όλες τις πτυχές της διαδικασίας, για την οποία στη συνέχεια του ζητείτο και έδινε την έγκρισή του.

- 2) Για την αγορά масκών δεν τηρήθηκαν πλήρως οι διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων, ούτε και οι αρχές της διαφάνειας και ίσης μεταχείρισης όλων των οικονομικών φορέων και της ανάπτυξης υγιούς ανταγωνισμού, αρχές που αποτελούν την πεμπτουσία της περί των δημοσίων συμβάσεων ευρωπαϊκής και κυπριακής νομοθεσίας. Αυτό τεκμηριώνεται μεταξύ άλλων από τον ελλιπή καθορισμό των αναγκών και των περιορισμών που είχαν τεθεί και από την εκ των υστέρων και εκτός διαδικασίας αποδοχή προσφοράς από οικονομικό φορέα. Σοβαρή αδυναμία στην πιο πάνω διαδικασία θεωρούμε και το γεγονός ότι δεν είχε γίνει, σε καμία από τις δύο διαδικασίες, αντικειμενική εκτίμηση κόστους.
- 3) Η υλοποίηση της νέας μονάδας εντατικής θεραπείας, ανατέθηκε από τον Οργανισμό Κρατικών Υπηρεσιών Υγείας (ΟΚΥΠΥ) απευθείας σε συγκεκριμένο Αρχιτέκτονα για την ετοιμασία της μελέτης και επίβλεψης των εργασιών, χωρίς την τήρηση οποιασδήποτε διαδικασίας προσφορών και σε συγκεκριμένο Εργολάβο για την κατασκευή του έργου μετά τη ζήτηση προσφορών από 3 εργοληπτικές εταιρείες, με τρόπο όμως που δεν διασφαλίστηκε καθόλου η ανάπτυξη στοιχειώδους έστω ανταγωνισμού. Η προσφορά ανατέθηκε στην εργοληπτική εταιρεία που είχε αρχικά υποδειχθεί, αφού οι άλλοι δύο εργολάβοι που την τελευταία στιγμή κλήθηκαν να συμμετάσχουν, δεν υπέβαλαν προσφορά. Η όλη διαδικασία προσφορών ουσιαστικά δεν προσέφερε τίποτε άλλο, παρά μία πλασματική εικόνα δήθεν ανάπτυξης ανταγωνισμού. Επιπλέον, ο ένας εκ των εργολάβων, έχει ιδιάζουσα σχέση με υψηλόβαθμο στέλεχος του Οργανισμού που τον επέλεξε. Τέλος ουσιώδης όρος του διαγωνισμού για επιβολή εξαιρετικά μεγάλου ύψους ποινικής ρήτρας, σε περίπτωση καθυστέρησης στην υλοποίηση του έργου, που περιλαμβανόταν στους όρους του διαγωνισμού, αφαιρέθηκε μετά την υποβολή των προσφορών και πριν την υπογραφή της σύμβασης.

Τα συμπεράσματά μας

Αντιλαμβανόμαστε πλήρως τις ιδιάζουσες συνθήκες της πανδημίας κάτω από τις οποίες έγιναν οι υπό έλεγχο διαδικασίες. Ωστόσο, ακόμα και για συνθήκες έκτακτης ανάγκης, η νομοθεσία περί δημοσίων συμβάσεων παρέχει στις αναθέτουσες αρχές τη δυνατότητα, μέσω των προβλεπόμενων διαδικασιών ανάθεσης συμβάσεων, να ακολουθεί πιο ευέλικτες διαδικασίες από ό,τι υπό κανονικές συνθήκες, με τη χρήση της διαδικασίας διαπραγμάτευσης η οποία είναι μεν σύντομη αλλά διατηρεί τις βασικές αρχές περί δημοσίων συμβάσεων.

Θεωρούμε ότι στην προκειμένη περίπτωση δεν έχουν τηρηθεί οι πιο πάνω αρχές, ενώ ο τρόπος χειρισμού του θέματος δεν παρείχε τη δυνατότητα επαρκούς ελέγχου της διαδικασίας, λόγω των περιορισμένων στοιχείων τα οποία ήταν διαθέσιμα. Τονίζεται ότι οι ιδιάζουσες συνθήκες, κάτω από τις οποίες έγιναν οι εν λόγω διαγωνισμοί, δεν αναιρούν την υποχρέωση για νομότυπες διαδικασίες ώστε να τηρούνται οι αρχές της διαφάνειας και ίσης μεταχείρισης όλων των οικονομικών φορέων, αρχές που αποτελούν την πεμπτουσία της περί των δημοσίων συμβάσεων ευρωπαϊκής και κυπριακής νομοθεσίας. Η πιστή εφαρμογή της σχετικής νομοθεσίας περί δημοσίων συμβάσεων πρέπει πάντοτε να τηρείται, αφού δίδει τη δυνατότητα και τα κατάλληλα εργαλεία στις αναθέτουσες αρχές, ανεξαρτήτως των συνθηκών που επικρατούν. Ακόμα και σε συνθήκες πανδημίας, όπως η υπό εξέταση περίοδος, ουσιαστικής σημασίας είναι η διασφάλιση αφενός της δημόσιας υγείας και αφετέρου η διαφάνεια και η ίση μεταχείριση των οικονομικών φορέων, διασφαλίζοντας με αυτό τον τρόπο το δημόσιο συμφέρον.